

**SAŽETAK PRESUDE VELIKOG VIJEĆA
CENTAR ZA PRAVNA ISTRAŽIVANJA U IME VALENTINA CÂMPEANUA
PROTIV RUMUNJSKE
OD 17. SRPNJA 2014. GODINE
ZAHTJEV BR. 47848/08**

Prihvaćena aktivna legitimacija nevladine udruge za podnošenje zahtjeva pred sudom u ime preminule osobe

ČINJENICE

Predmet se odnosi na smrt mlađe muške osobe romskog podrijetla, V. C. koja je umrla u psihijatrijskoj bolnici u dobi od 18 godina. Zahtjev Sudu je u njegovo ime podnio Centar za pravna istraživanja (CLR), nevladina organizacija iz Rumunjske. V. C. je rođen 1983. godine, a umro je 2004. godine. Nakon rođenja, V. C. je smješten u sirotište te mu je dijagnosticiran HIV i teže duševno oboljenje.

Tijekom 2003. godine, u dobi od 18 godina, V. C. je morao napustiti centar za djecu s poteškoćama u razvoju u kojem je do tada boravio. Nakon što su brojne institucije odbile preuzeti brigu o V. C., tijekom veljače 2004. godine smješten je u medicinsko-socijalni centar CLR u kojemu je ustanovljeno kako se nalazi u uznapredovanom stadiju psihičkog i fizičkog propadanja bez odgovarajućih lijekova te kako pati od pothranjenosti. Nakon nagle promjene u raspoloženju V. C. je odveden u psihijatrijsku bolnicu na pregled, gdje je zadržan. Navedena bolnica jedna je od institucija koje su prethodno odbile primiti podnositelja navodeći kako nemaju uvjete za pacijente s HIV-om.

Nadzorni tim CLR ga je posjetio nakon tjedan dana te ustanovio kako se V. C. nalazi u prostoriji bez grijanja, na krevetu bez posteljine, odjeven u pidžamu i bez osoblja koje bi mu pomoglo u obavljanju redovnih ljudskih potreba, zbog straha od zaraze HIV-om. Istog dana V. C. je umro.

CLR je podnio kaznenu prijavu navodeći kako je smrt nastupila zbog nemara bolnice, kako V. C. nije bio smješten u ustanovu odgovarajućeg tipa, kako su nadležna tijela krivo dijagnosticirala njegovo zdravstveno stanje te nisu opskrbila podnositelja s potrebnim lijekovima. Nadalje, podnositelj je istaknuo kako nije postojala potreba za premještajem V. C. iz CLR u psihijatrijsku bolnicu te kako za donošenje odluke o premještaju nije pribavljen pristanak pacijenta.

Slijedom kaznene prijave pokrenuta je istraga, no nadležno državno odvjetništvo je odustalo od kaznenog progona. Pritužbe CLR-a upućene različitim nacionalnim tijelima rezultirale su zaključkom da nije došlo do povrede pacijentovih prava te da nema osnova za pokretanje disciplinskog postupka protiv osoblja psihijatrijske bolnice.

Iz izvješća Europskog odbora za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) za 2004. godinu, proizlazi kako je tijekom zime 2003. i 2004. godine, u navedenoj psihijatrijskoj bolnici 109 pacijenata umrlo u nerazjašnjenim okolnostima i to uglavnom zbog zastoja srca, infarkta miokarda i upale pluća. Umrli pacijenti imali su u prosjeku 56 godina, a neki od njih bili su mlađi od 40 godina. CPT je ustanovio kako većini pacijenata nije pružena odgovarajuća zdravstvena njega i kako ta bolnica ne raspolaže s dovoljnim brojem zaposlenika niti imaju dovoljno financijskih sredstava. U

izvješću nadalje stoji kako u bolnici nema grijanja te pacijentima nije osigurana odgovarajuća prehrana. Tijekom ožujka 2004. godine, posebni izvjestitelj UN-a je rumunjskoj vladi ukazao na navedene propuste. Rumunjska vlada se obvezala poduzeti posebne mjere kojima će se poboljšati uvjeti u bolnicama i spriječiti takvi propusti u budućnosti.

Prilikom razmatranja slučaja, vijeće je sukladno čl. 30. Konvencije odlučilo ustupiti predmet Velikom vijeću na odlučivanje.

OCJENA SUDA

Rumunjska vlada je isticala kako CLR nije aktivno legitimiran na podnošenje zahtjeva u ime V. C., budući da ga nije ovlašten zastupati pred Sudom, niti se sam može smatrati posrednom ili neposrednom žrtvom Konvencije. Međutim, Sud je dozvolio CLR da nastupi kao zastupnik V. C., zbog iznimnih okolnosti slučaja i ozbiljnosti prigovora.

Sud je ovdje osobito uzeo u obzir činjenicu kako ni nadležna tijela u domaćim postupcima nisu ispitivala aktivnu legitimaciju podnositelja, a radilo se o postupcima koje je u ime V. C. mogao pokrenuti njegov skrbnik ili zakonski zastupnik. Međutim, nadležna tijela nisu V. C.-u nakon što je postao punoljetan dodijelila skrbnika iako su bila dužna to učiniti. S obzirom da se V. C. za života, zbog svoje iznimno ranjive situacije, nije mogao samostalno brinuti o sebi niti je imao bliskog srodnika., nije pred domaćim tijelima mogao pokrenuti postupak bez zastupnika. Stoga, utvrditi da CLR ne može zastupati V. C. u ovom predmetu značilo bi omogućiti državi da izbjegne odgovornost zbog svog vlastitog propusta da podnositelju ne postavi zastupnika.

U odnosu na članak 2. Konvencije

V. C.-u nije dodijeljen skrbnik nakon što je stekao punoljetnost te je stoga Sud zaključio kako je stekao punu pravnu sposobnost usprkos težem duševnom oboljenju. Ukoliko se krene od pretpostavke da je V. C. zaista stekao punu pravnu sposobnost, nadležna zdravstvena tijela su sukladno mjerodavnom zakonu trebala pribaviti pacijentov pristanak za premještaj iz jedne zdravstvene ustanove u drugu (u ovom slučaju u psihijatrijsku bolnicu). Međutim, V. C. nije bio obaviješten o premješčaju niti je zatražen njegov pristanak.

Razlog zbog kojeg su rumunjska tijela odlučila premjestiti V. C prvo u jednu, a zatim u drugu zdravstvenu ustanovu nije bio u pružanju odgovarajuće zdravstvene njege već pronalasku ustanove koja ga je voljna primiti.

Sud je primijetio kako CLR nije bio opremljen za pružanje odgovarajuće skrbi pacijentima koji pate od duševnih oboljenja te je stoga upućen u psihijatrijsku bolnicu iako ga je prethodno odbijala primiti jer nije bila u mogućnosti liječiti HIV pozitivne pacijente. Njegov premještaj iz jedne ustanove u drugu izvršen je bez odgovarajuće dijagnoze ne uzimajući pri tom u obzir njegovo stvarno zdravstveno stanje. Sud je nadalje ustanovio kako nadležna tijela nisu pacijentu osigurala odgovarajuću terapiju, već su mu uglavnom samo davali sedative. Štoviše, nadležna tijela nisu ni poduzela potrebne radnje kojima bi se otkrio uzrok njegovog psihičkog stanja.

Navedeni zaključci Suda proizlaze iz podnesaka CLR te brojne ostale dokumentacije: medicinske dokumentacije koju su pribavili rumunjski sudovi, mišljenja Međunarodnog udruženja organizacija za zdravlje i ljudska prava (IFHHRO) te mišljenja Europskog

regionalnog centra za javne inicijative (ECPI) koji se umiješao kao treća stranka u postupku te dostavio Sudu dokumentaciju o općenitom nedostatku antivirusne terapije za djecu u Rumunjskoj koja pate od HIV-a te time učinio vjerodostojnim navode podnositelja. Sud je podnositeljeve navode ocijenio opravdanima i zbog toga što je nadležno državno odvjetništvo u nekoliko navrata ponovno otvaralo istragu u kojoj su ustanovljeni nedostaci na koje je ukazivao podnositelj u svom zahtjevu.

Sud je naglasio kako se V. C. cijelo vrijeme nalazio u rukama osoba koje su odgovarale za njegovu zdravstvenu njegu te su stoga bile dužne objasniti i razloge svojih postupanja. U trenutku kada je V. C. smješten u psihijatrijsku bolnicu, nadležna tijela su trebala biti svjesna situacije u kojoj se ta bolnica nalazila. Nadležna tijela su bezrazložno dovela pacijentov život u opasnost, jer su ga usprkos osjetljivom stanju u kojemu se nalazio te činjenici da psihijatrijska bolnica nije bila prikladno mjesto za njegov boravak, odlučila premjestiti u istu. Neadekvatna zdravstvena njega je jedan od odlučujućih faktora koji je doveo do njegove smrti. Sud je utvrdio da je došlo do povrede čl. 2. Konvencije, jer rumunjska tijela nisu zaštitila V. C.-ov život.

Nadalje, Sud je utvrdio kako je došlo i do povrede čl. 2. Konvencije u postupovnom smislu, jer nadležna tijela nisu razjasnila okolnosti u kojima je V. C. umro niti su utvrdila čijom krivnjom je smrt nastupila. Štoviše, nadležna tijela nisu ni izvršila obdukciju, a što su trebala učiniti sukladno rumunjskim propisima. Rumunjski sudovi su tijekom druge istrage isticali niz postupovnih nedostataka kao što je nedostatak medicinske dokumentacije i kontradiktorne izjave medicinskog osoblja koje nisu razjašnjenje. Međutim, budući da je državno odvjetništvo odustalo od kaznenog progona, navedeni nedostaci nisu nikada otklonjeni.

U odnosu na članak 46.

Sud je Rumunjskoj naložio da poduzme potrebne opće mjere kojima bi se osobama s duševnim smetnjama (kao što je to bio V. C.), omogućilo da putem kvalificiranog zastupnika pred nadležnim domaćim tijelima, mogu isticati prigovore u vezi s povredama Konvencije.

PRAVIČNA NAKNADA

35.000,00 EUR na ime troškova postupka

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.